

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

ГАБІТУС

Науковий журнал

Випуск 85

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Шапошникова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук, професор, декан факультету психології, історії та соціології, професор кафедри філософії, соціології та соціальної роботи, Херсонський державний університет, Україна

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Запороженко Руслан Олександрович – доктор філософії з політології, доцент кафедри політичної соціології Навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна

Калашнікова Людмила Володимирівна – доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри соціології та соціальної роботи, Криворізький державний педагогічний університет, Україна

Крамаренко Ірина Сергіївна – кандидат педагогічних наук, старший дослідник, начальник відділу, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Україна

Лось Оксана Миколаївна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти, Херсонський державний університет, Україна

Родіна Наталія Володимирівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психодіагностики та клінічної психології, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Україна

Шаров Сергій Володимирович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри комп'ютерних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Україна

Шарова Тетяна Михайлівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри суспільно-гуманітарних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Україна

Алісаускіене Мілда – доктор соціальних наук, професор, професор кафедр політології та соціології, Університет Вітовта Великого, Литва

Ендірулайтіене Ауксе – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології, Університет імені Вітовта Великого, Литва

Терешкінас Артурас – доктор соціальних наук, професор, професор кафедри соціології, Університет Вітовта Великого, Литва

**Науковий журнал «Габітус» включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») зі спеціальностей:
С4. Психологія, С5. Соціологія відповідно до Наказу МОН України
від 17.03.2020 № 409 (додаток 1)**

***Журнал включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)***

Електронна сторінка видання – <https://habitus.od.ua>

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Причорноморського науково-дослідного інституту
економіки та інновацій (протокол № 5 від 25.05.2026 року)**

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Редакція суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1552 від 09.05.2024 року (Ідентифікатор медіа R30-04408)

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій» (вул. Інглезі, буд. 6/1, оф. 135, м. Одеса, 65101, info@iei.od.ua, тел. (093) 120-27-72).

Періодичність виходу: 12 разів на рік.

Мови розповсюдження: українська, англійська, польська, німецька, французька.

ISSN (Print): 2663-5208

ISSN (Online): 2663-5216

© ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2026

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОЛЕКТИВНОЇ ДІЇ У КОНТЕКСТІ ПРОТЕСТНИХ РУХІВ В УКРАЇНІ

SOCIAL NETWORKS AS A TOOL OF COLLECTIVE ACTION IN THE CONTEXT OF PROTEST MOVEMENTS IN UKRAINE

Актуальність теми зумовлено значним впливом соціальних медіа, зокрема фейсбуком, телеграмом, іксом, на організацію та мобілізацію громадян під час протестних рухів в Україні. Метою дослідження є визначення особливостей використання соціальних мереж у формуванні та розвитку протестних рухів, особливо їхнє значення для сучасних процесів суспільної комунікації. Для досягнення цієї мети застосовано такі теоретичні та емпіричні методи: аналіз, синтез, абстрагування, індукція та дедукція, спостереження й опис. У результаті дослідження схарактеризовано кілька базових аспектів ролі соціальних мереж: інформаційний (швидке поширення новин), комунікативний (взаємодія між користувачами), мобілізаційний (залучення до колективних дій), інтеграційний (об'єднання людей за інтересами), впливовий (формування громадської думки) та освітній (поширення знань).

Проаналізовано практики використання соціальних мереж під час конкретних протестних подій в Україні: «Україна без Кучми» (2000–2001 рр.), «Помаранчева революція» (2004 р.), «Податковий Майдан» (2010 р.), «Революція Гідності» (Євромайдан) (2013–2014 рр.), Волонтерські та ветеранські рухи (2014 – дотепер), Акції проти капітуляції (2019–2021 рр.), «Save ФОР» (2020–2021 рр.), Громадянська мобілізація під час воєнного стану (2022–2026 рр.), «Картонна революція» (2025 р.). Доведено, що соцмережі забезпечують оперативне залучення нових учасників, миттєве поширення інформації про акції та ефективну координацію дій між різними активістськими групами. Одночасно визначено ризики та окреслено можливість дезінформації через неперевірені акаунти, ботів та пропагандистські канали, втручання сторонніх структур, зокрема з урядовими або проросійськими агентами.

Відтак дослідження показало, що використання соціальних мереж сприяє мобілізації підтримки протестів, організації колективних дій та поширенню інформації про соціально-політичні проблеми. Завдяки цим платформам активісти можуть залучати нові аудиторії, створювати мережі взаємодопомоги й підвищувати стійкість та ефективність протестних рухів в умовах політичної невизначеності та кризових ситуацій.

Ключові слова: інтернет, протести в Україні, мобілізація, інформаційна комунікація, громадська думка, активізм, дезінформація, соціальні медіа, громадянська активність.

The relevance of the topic stems from the significant influence of social media, particularly Facebook, Telegram and X, on the organization and mobilization of citizens during protest movements in Ukraine. The purpose of the study is to determine the features of the use of social networks in the formation and development of protest movements, as well as their significance for modern processes of public communication. To achieve this goal, theoretical methods such as analysis, synthesis, abstraction, induction and deduction, as well as empirical methods such as observation and description, were used. As a result of the study, several key aspects of the role of social networks were characterized: informational (rapid dissemination of news), communicative (interaction between users), mobilization (involvement in collective actions), integration (unification of people by interests), influential (formation of public opinion) and educational (dissemination of knowledge).

The practices of using social networks during specific protest events in Ukraine are analyzed, such as «Ukraine without Kuchma» (2000–2001), «Orange Revolution» (2004), «Tax Mайдan» (2010), «Revolution of Dignity» (Euromaidan) (2013–2014), Volunteer and veteran movements (2014–present), Actions against surrender (2019–2021), «Save FOP» (2020–2021), Civil mobilization during war (2022–2026), «Cardboard Revolution» (2025). It was found that social networks enable rapid recruitment of new participants, the instant dissemination of information about actions, and effective coordination among different activist groups. At the same time, risks were identified, including the possibility of disinformation through unverified accounts, bots, and propaganda channels, as well as the intervention of third-party structures, including government or pro-Russian agents.

Thus, the study showed that the use of social networks contributes to the mobilization of support for protests, the organization of collective actions, and the dissemination of information about socio-political problems. Thanks to these platforms, activists can attract new audiences, build networks of mutual support, and increase the resilience and effectiveness of protest movements in conditions of political uncertainty and crisis.

Key words: Internet, protests in Ukraine, mobilization, information communication, public opinion, activism, disinformation, social media, civic activism.

УДК 316.77:316.48(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/hbts.85.5>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Плющ В.А.

PhD з соціології,
молодший науковий співробітник
відділу соціальної експертизи
Інститут соціології Національної
академії наук України
ORCID ID: 0000-0002-6945-4233

Савонова Г.І.

д.філос.н., доцент кафедри
українознавства, культури
та документознавства
Національний університет «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка»
ORCID ID: 0000-0003-1790-4770

Назарчук О. М.

к.істор.н., доцент кафедри політичних
технологій юридичного інституту
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
ORCID ID: 0000-0002-2616-6020

Актуальність проблеми дослідження. Соціальні мережі є невіддільним складником сучасного суспільства, відіграючи важливу роль у формуванні громадської думки, мобілізації колективних дій та організації протестних рухів. В умовах політичної нестабільності та соціальних змін в Україні, особливо у контексті останніх подій, пов'язаних із російською агресією, виникає потреба у глибшому розумінні

механізмів впливу соціальних мереж на консолідацію громадян. У сучасному цифровому середовищі соціальні платформи виступають не лише засобом комунікації, а й потужним механізмом поширення інформації та залучення широких мас до активної участі громадянському житті, що актуалізує необхідність дослідження їхнього впливу на формування та організацію суспільно значущих ініціатив.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчення сучасних наукових джерел дозволяє виокремити спільні підходи та відмінності у розумінні ролі соціальних мереж у мобілізації громадян та координації колективних дій під час протестів та воєнного стану. Так, значення соціальних мереж як інструменту організації знизу вгору, що дає змогу громадянам координувати дії анонімно та масово через фейсбук та телеграм під час російського вторгнення, підкреслюють А. Ронжин (A. Ronzhyn), А. С. Карденал (A. S. Cardenal) та А. Баттл (A. Battle) [13].

Водночас медіааспекти воєнного стану та вплив соціальних мереж на процес перетворення цивільних осіб на активних учасників опору досліджує М. Сохлаков (M. Soklakov), наголошуючи та формуванні конкурентних наративів на окупованих територіях, зокрема зміни цифрової публічної сфери [14].

На політичну комунікацію та персоналізацію дискурсу звертає увагу С. Внучко, підкреслюючи ризики фрагментації та поляризації суспільної думки через алгоритмічні механізми та роль інфлюенсерів у поширенні емоційного контенту, що впливає на мобілізаційний потенціал мереж [2]. У цьому контексті практичний і соціально-психологічний вимір активності громадян досліджує О. Кузьмук, показуючи, що соцмережі сприяють формуванню колективної свідомості, горизонтальних мережевих структур та зміцненню соціального капіталу в умовах кризи, компенсуючи обмежену ефективність державних інституцій [3].

На медіаспоживанні українців під час воєнного стану акцентує К. Балабанова, виокремлюючи роль соцмереж у поширенні інформації та психологічній підтримці населення, зокрема розвитку критичного підходу до контенту, що дає змогу мінімізувати негативний вплив медіа на психіку людини [1]. Відповідно, соцмережі через дії урядової пропаганди вивчають В. Сейсен із колегами (W. Theisen et al.), показуючи, як маніпуляції візуальним контентом у телеграмі можуть впливати на громадську думку та підсилювати конфлікти, використовуючи психологічні механізми впливу [15].

Зокрема, аспекти політичної комунікації та протестної мобілізації розглядає С. Яковлев, визначаючи соцмережі як інструмент координації, комунікації та консолідації ресурсів під час «Революції гідності» та сучасних протестів в умовах гібридного режиму та порівнюючи ефективність інтернет-мобілізації у демократичних та авторитарних контекстах [4]. На локальній організації протестів зосереджуються А. Кулічкіна (A. Kulichkina), Н. Рігетті (N. Righetti) та А. Вальдхерр (A. Waldherr), аналізуючи активізм у російських містах, сприяння соцмереж у координуванні дій в обмежених ресурсах і фізично прив'язаних просторах, водночас наголошуючи на ризики державного нагляду та репресій [9].

Вплив групової ідентичності та внутрішньогрупової солідарності на активність у фейсбуку

та іксі визначають Я. Кириченко зі співавторами (Y. Kyrychenko et al.), пропонуючи кількісну перспективу та демонструючи, що соціальна ідентичність впливає на поширення контенту під час конфліктів, а негативна риторика щодо аутгруп після вторгнення є менш ефективною для залучення користувачів [11].

Нарешті, значущість соцмереж, що не лише сприяють обміну інформацією та організації колективних дій, а й формують уявлення користувачів про соціальні норми, особливо поведінку та стиль життя, доводить Т. Кисса (T. Kyssa) [12].

Таким чином, попри численні роботи, присвячені використанню соціальних мереж у протестних рухах в Україні, недостатньо вивчено конкретні механізми організації колективних дій на різних платформах, їхню ефективність у різних регіонах та вплив дезінформації та цифрових маніпуляцій на безпеку й результативність протестів. Це дослідження покликане заповнити ці прогалини, детально аналізуючи практики використання фейсбуку, телеграму та інших платформ у контексті українських протестів, що підкреслює його актуальність і наукову новизну.

Мета статті – визначити особливості використання соціальних мереж як інструменту колективної дії та їхній вплив на формування й розвиток протестних рухів в Україні.

Для досягнення мети дослідження сформульовано такі завдання:

- схарактеризувати роль соціальних мереж у сучасних процесах суспільної комунікації;
- проаналізувати практики використання соціальних мереж під час протестних рухів в Україні;
- визначити переваги та ризики використання соціальних мереж у процесах координації та поширення інформації під час протестів.

Наукова новизна полягає у систематизованому аналізі практик організації колективних дій через соціальні мережі в Україні, зокрема в оцінюванні їхніх функцій мобілізації, координації та інформаційного впливу у різних регіонах й урахуванні дії дезінформації та цифрових маніпуляцій на результативність протестів.

Практичне значення результатів роботи визначається можливістю їхнього використання активістами, громадськими організаціями та дослідниками політичних процесів для ефективнішої координації протестних і волонтерських ініціатив, особливо для розроблення стратегій інформаційної безпеки у цифровому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Соціальні мережі – це цифрові платформи, на яких користувачі отримують можливість організовувати спілкування та обмінюватися інформацією, формуючи при цьому тематичні спільноти та координуючи колективні дії у режимі реального часу. У ХХІ столітті вони відіграють визначальну роль в інформуванні громадян, надаючи доступ до різних видів контенту та даючи змогу одночасно підтримувати контакт із великою кількістю людей у межах кон-

кретних соціальних груп. Так, платформи, орієнтовані на візуальний контент, зокрема інстаграм та тікток, гарантують миттєву демонстрацію фото- та відеоматеріалів, що впливають на формування суспільної думки, тоді як професійні мережі, як-от лінкедін, забезпечують обмін досвідом і налагодження ділових контактів між фахівцями різних сфер.

Особливе значення у комунікації набувають месенджери вайбер, вотсап та сігнал, що поєднують миттєвий обмін повідомленнями із можливістю створення каналів і груп, де учасники можуть координувати дії, обговорювати події або поширювати важливу інформацію серед обмеженої або широкої аудиторії.

Водночас зазначено, що для обговорення та обміну думками платформи «Ікс», «Реддіт» та «Фейсбук» сприяють формуванню громадської думки, дають змогу брати участь у дискусіях та підтримувати активну громадянську позицію. Такий інтегрований підхід забезпечує розгляд соціальних мереж не лише як засобу розваг чи інформування, а як потужний інструмент організації громадянської активності та колективної взаємодії.

У сучасному інформаційному суспільстві соціальні мережі є вирішальними у трансформації комунікаційних процесів, змінюючи способи взаємодії між індивідами, групами та інституціями. У цьому контексті систематизовано основні функції цих платформ для глибшого розуміння їхнього значення та впливу у сучасному комунікативному середовищі (табл. 1).

Аналіз таблиці дає змогу виокремити основні функціональні характеристики соціальних мереж у контексті організації колективних дій. Передусім йдеться про інформаційний аспект функціонування соціальних мереж, який полягає у швидкому поширенні актуальної інформації та забезпеченні оперативного доступу до новин, що є критично важливим у ситуаціях, які потребують негайного реагування. Ще однією важливою функцією є комунікативна, що виявляється у створенні умов для інтерактивної взаємодії між користувачами, обміну думками та формуванні спільнот навколо суспільно значущих питань. На цьому тлі виокремлено мобілізаційний вплив, який відображає здат-

ність соціальних мереж забезпечувати швидку організацію та координацію колективних дій, особливо через поширення закликів і об'єднання учасників. Зокрема, суттєву роль відіграє інтеграційний аспект, що полягає в об'єднанні користувачів за спільними інтересами та цінностями, формуючи підґрунтя для розвитку колективної ідентичності. Крім того, соціальні мережі виконують функцію формування громадської думки, являючи собою простір для публічного обговорення актуальних проблем і впливу на суспільні настрої. Додатково, визначено освітній аспект, який пов'язаний із поширенням знань і підвищенням рівня обізнаності користувачів, та роль медіаплатформ як альтернативного простору, що розширює можливості демонстрації різних поглядів.

Отже, роль соціальних мереж у сучасних процесах суспільної комунікації є багатогранною і складною. Вони не лише забезпечують швидкий доступ до інформації та можливості для взаємодії, але й формують нові способи інтеграції громадянського суспільства, що підкреслює важливість соціальних мереж у розвитку демократичних процесів та суспільної активності.

З огляду на таке широке упровадження у суспільну активність соціальні мережі наразі є дієвими інструментами формування громадської думки, зокрема у питаннях вираження незгоди, протесту, заклику до непокори тощо. Відповідно до цього вони є центральними елементами організації протестних рухів як носії інформації, платформи для обговорення та об'єднання різних груп населення. Саме протестні рухи в Україні з 2000 по 2026 рік відображають динаміку громадянської активності та політичної свідомості населення. У таблиці 2 узагальнено основні акції, їхні причини та основні характеристики, що дає змогу простежити тенденції розвитку протестного руху в Україні та роль громадянського суспільства у суспільно-політичних процесах.

Аналіз практик використання соціальних мереж під час протестних рухів в Україні показує, що цифрові платформи суттєво впливали на організацію, комунікацію та мобілізацію громадян, змінюючи способи взаємодії між активістами й підвищуючи ефективність протестних кампаній.

Таблиця 1

Роль соціальних мереж у сучасних процесах суспільної комунікації

Функція	Характеристика
Інформаційний	Швидке поширення новин та актуальної інформації
Комунікативний	Забезпечення взаємодії між користувачами
Мобілізаційний	Організація та залучення людей до колективних дій
Інтеграційний	Об'єднання людей за інтересами та цінностями
Впливовий	Формування громадської думки
Освітній	Поширення знань і підвищення обізнаності
Альтернативний медіапростір	Надання платформи для незалежної журналістики та альтернативних поглядів

Джерело: складено на основі [5, р. 4; 7, р. 2; 10, р. 10].

Основні протестні рухи в Україні протягом 2000–2026 рр.

Період / Рік	Назва події	Коротка характеристика
2000–2001	«Україна без Кучми»	Масові акції проти президента Леоніда Кучми через політичний скандал
2004	«Помаранчева революція»	Масові протести проти фальсифікації президентських виборів
2010	«Податковий Майдан»	Протести підприємців проти нового Податкового кодексу
2013–2014	«Революція Гідності» (Євромайдан)	Масові акції за європейський курс та проти влади Віктора Януковича
2014 – дотепер	Волонтерські та ветеранські рухи	Громадянська мобілізація у відповідь на війну та політичні події
2019–2021	Акції проти капітуляції	Протести проти політики Володимира Зеленського, зокрема імплементації «формули Штайнмаєра» та розведення військ
2020–2021	«Save ФОР»	Протести малого бізнесу щодо фіскальної політики
2022–2026	Громадянська мобілізація під час воєнного стану	Акції підтримки армії, волонтерські ініціативи, цифрова мобілізація
2025	«Картонна революція»	Протести проти обмеження незалежності НАБУ та САП

Джерело: авторська розробка.

На етапі протестів «Україна без Кучми» у 2000–2001 роках активісти застосовували інтернет-форуми та електронну пошту для узгодження дій і поширення логістичної інформації, що забезпечувало координування учасників у різних містах. Під час «Помаранчевої революції» 2004 року роль онлайн-ресурсів значно зростає: політичні блоги та персональні сайти давали змогу обмінюватися новинами, аналізувати події та закликати до участі в акціях, залучаючи молодь і журналістів [6, р. 9].

Євромайдан 2013–2014 років був визначальним тестом ефективності соціальних мереж, коли через платформи активісти координували протести у Києві та регіонах, оперативно інформували про насильство з боку правоохоронців, збирали кошти для постраждалих і привертати увагу міжнародної спільноти. Подальші ініціативи, зокрема «Податковий Майдан» 2010 року та рухи проти політичних рішень 2019–2021 років, демонстрували, як тематичні групи та онлайн-обговорення допомагають формувати колективну ідентичність, виробляти стратегії дій та узгоджувати участь у місцевих і регіональних протестах [8, р. 4].

У 2021 році протести в Україні мали соціально-економічний, екологічний і громадянський характер, а соціальні мережі використовувалися для організації заходів, поширення інформації про час і місце зборів, обговорення вимог і забезпечення комунікації між учасниками з різних регіонів [14, р. 32].

У період повномасштабного вторгнення з 2022 року соціальні мережі набули критичного значення для організації волонтерських ініціатив і підтримки Збройних сил України. Через публікації активісти поширювали інформацію про потреби фронту та гуманітарну допомогу, але водночас з'являлися фейки, зокрема повідомлення про нібито захоплення ключових міст або масові поразки українських військ, які не відповідали дійсності й мали на меті деморалізувати населення [13, р. 226].

У 2022–2025 роках соціальні мережі перетворилися на центральний канал формування громадської думки щодо важливих соціально-політичних подій, особливо у контексті протестних настроїв та мобілізаційних процесів. Водночас у цифровому середовищі поширювалися неперевірені та дезінформаційні повідомлення: про уявні заборони на виїзд із міст, блокування гуманітарних коридорів або нібито масові сутички на центральних площах, що не відповідало реальним подіям [13, р. 224; 4, с. 123; 2, с. 36; 3, с. 49]. Такі повідомлення підсилювали страх, паніку та соціальну напруженість, впливаючи на сприйняття вірогідної інформації громадянами.

Додатково, соціальні мережі дали змогу громадянам координувати інформаційні потоки, ділитися спостереженнями та правдивими даними, що сприяло більш оперативному реагуванню на події й формуванню горизонтальних мереж підтримки. Тобто одночасно виявлялися переваги цифрових платформ як інструменту громадської координації та ризики поширення фейкових новин, що формують складну систему взаємодії між учасниками, організаторами та зовнішніми інформаційними акторами.

Як наслідок, вплив соцмереж на суспільні настрої розглянуто у двох базових аспектах: вони посилюють залучення громадян до важливих питань і підтримку колективних дій, але водночас створюють умови для поширення дезінформації та соціальної тривожності, що підкреслює необхідність критичного ставлення до онлайн-контенту.

У сучасних умовах соціальні мережі в Україні перетворилися на потужний інструмент соціальних змін, здатний трансформувати способи організації протестів, залучати різні верстви населення та створювати нові форми громадської активності. Досвід останніх трьох десятиліть демонструє, що цифрові платформи здатні не лише впливати на мобілізацію та координацію громадян, а й формувати політичний ландшафт, розширювати масш-

таб суспільних процесів та змінювати їхню природу у контексті національних викликів. Крім того, поширення фейкових повідомлень і дезінформації у соціальних мережах створює серйозні ризики: воно може викликати паніку серед громадян, дестабілізувати мирні акції, знижувати довіру до організаторів протестів та державних інституцій, бути засобом маніпуляцій і зовнішнього впливу, що загрожує безпеці учасників і цілісності суспільного процесу.

Тож, оцінювання переваг і ризиків дає змогу комплексно зрозуміти роль соціальних мереж у сучасних протестних рухах і визначити, як цифрові інструменти можуть впливати на організацію та результативність колективних дій (табл. 3).

Дані таблиці 3 демонструють переваги соціальних мереж для координації дій під час протестних акцій в Україні, які забезпечують організацію зборів, маршрути руху та обмін оперативними повідомленнями в режимі реального часу. Водночас відкрита структура комунікацій робить будь-які дії у соціальних мережах вразливими до втручання сторонніх осіб або державних органів. Для учасників таких акцій інформаційний потік у соцмережах забезпечує швидкий доступ до даних про розвиток подій, дії правоохоронців і позиції організаторів, що підвищує узгодженість дій. Проте одночасно платформи створюють умови для поширення дезінформації, що може провокувати конфлікти та посилювати хаотичність протестів. Привернення уваги громадськості через соцмережі сприяє формуванню суспільного резонансу і залученню підтримки, але надмірний розголос може спровокувати репресії, а анонімність користувачів, хоча й підвищує безпеку, одночасно може перетворитися на засіб цифрового відстеження.

Отже, взаємозв'язок переваг і ризиків соціальних мереж формує складну систему взаємодії між організаторами, учасниками та зовнішніми акторами, де одночасно реалізуються можливості мобілізації, координації та залучення ресурсів, зокрема виникають загрози дезінформації, цифрового нагляду та репресій. Усвідомлення цього

взаємозв'язку є вирішальним для ефективного застосування платформ у колективних діях і захисту прав громадян.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Соціальні мережі, зокрема фейсбук, інстаграм, ікс, телеграм, ютуб та тіток, виконують комплексну роль у сучасній суспільній комунікації, поєднуючи інформаційну, комунікативну, мобілізаційну, інтеграційну, впливову та освітню функції. Виявлено, що вони сприяють швидкому поширенню актуальної інформації, організації взаємодії між користувачами та залученню громадян до колективних дій, як-от протестів і громадських ініціатив. Крім того, соціальні мережі формують громадську думку, об'єднують користувачів за спільними цінностями та інтересами, підтримують розвиток волонтерських мереж і надають простір для незалежної журналістики й альтернативного контенту.

Аналіз українських протестних рухів (від «Україна без Кучми» до сучасних волонтерських і мобілізаційних процесів під час воєнного стану) засвідчує, що соціальні мережі є базовим механізмом координації дій у режимі реального часу, залучення широких аудиторій та привернення уваги медіа й міжнародної спільноти. Одночасно їхнє використання супроводжується ризиками: поширенням дезінформації, участю радикальних або несанкціонованих учасників, втручанням державних і пропагандистських структур, та цифровим наглядом і репресіями.

Згідно із результатами дослідження показано, що соціальні мережі не лише мобілізують, а й формують горизонтальні зв'язки між учасниками, підвищуючи адаптивність і тривалість протестних рухів у політичній нестабільності. Теоретично це підтверджує роль цифрових платформ як каталізаторів колективної дії; практично – акцентує на значенні соцмереж для організації протестів, волонтерських і громадських ініціатив та розробленні стратегій протидії дезінформації.

Перспективи подальших досліджень охоплюють вивчення впливу алгоритмічних механізмів

Таблиця 3

Переваги та ризики використання соціальних мереж у протестних рухах

Переваги	Ризики
Швидке залучення великої кількості учасників до акцій та заходів	Можливість залучення несанкціонованих або радикальних учасників
Організація дій у режимі реального часу, планування маршрутів та зборів	Вразливість до втручання сторонніх осіб або силових структур
Миттєве поширення новин, повідомлень та офіційних заяв організаторів	Поширення фейкових новин, дезінформації або провокацій
Привернення уваги медіа та міжнародної спільноти до проблем і вимог протестувальників	Ризики надмірного розголосу, що призводить до репресій або переслідувань
Ризики анонімної комунікації та захисту персональних даних	Нагляд державних або інших структур, відстеження учасників
Спрощене залучення волонтерів, фінансової та матеріальної допомоги	Маніпуляції з ресурсами або використання мереж для збирання приватної інформації

Джерело: авторська розробка.

на мобілізацію, ролі нових платформ у формуванні громадської активності та стратегій протидії цифровим маніпуляціям у контексті гібридних конфліктів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Балабанова К. Аналіз тенденцій медіаспоживання в Україні за 2022 – 2024 роки. *Інтегровані комунікації*. 2024. Т. 1. № 17. С. 32–36. DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2024.173>
2. Внучко С. Соціальні мережі в глобальній політичній взаємодії: виклики фейків, маніпуляцій і постправди у цифрову добу. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2025. № 2(78). С. 34–40. DOI: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-2\(78\)-5](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-2(78)-5)
3. Кузьмук О. М. Громадська активність як інструмент подолання кризи: соціальні медіа та мобілізація громадської участі під час війни. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія, соціологія, право*. 2025. № 3(67). С. 48–56. DOI: [https://doi.org/10.20535/2706-5626.2025.3\(67\).343395](https://doi.org/10.20535/2706-5626.2025.3(67).343395)
4. Яковлев С. Ю. Соціальні мережі як інструмент мобілізації протестних рухів в Україні. *Регіональні студії*. 2022. № 30. С. 122–126. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.30.21>
5. Cinelli M., Quattrocioni W., Galeazzi A., Valensise C. M., Brugnoni E., Schmidt A. L., Zola P., Zollo F., Scala A. The COVID-19 social media infodemic. *Scientific Reports*. 2020. Vol. 10, № 1. Article 16598. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41598-020-73510-5>
6. Gorwa R., Binns R., Katzenbach C. Algorithmic content moderation: Technical and political challenges in the automation of platform governance. *Big Data & Society*. 2020. Vol. 7, № 1. Article 205395171989794. DOI: <https://doi.org/10.1177/2053951719897945>
7. Haider J., Sundin O. Information literacy challenges in digital culture: conflicting engagements of trust and doubt. *Information, Communication & Society*. 2020. Vol. 25, № 8. P. 1176–1191. DOI: <https://doi.org/10.1080/1369118x.2020.1851389>
8. Kazemi A., Garimella K., Shahi G. K., Gaffney D., Hale S. A. Research note: Tiplines to uncover misinformation on encrypted platforms: A case study of the 2019 Indian general election on WhatsApp. *Harvard Kennedy School Misinformation Review*. 2022. Vol. 3, № 1. Article 1037016 DOI: <https://doi.org/10.37016/mr-2020-91>
9. Kulichkina A., Righetti N., Waldherr A. Protest and repression on social media: Pro-Navalny and pro-government mobilization dynamics and coordination patterns on Russian Twitter. *New Media & Society*. 2024. Vol. 27, № 9. P. 5433–5454. DOI: <https://doi.org/10.1177/14614448241254126>
10. Kwon S. Understanding user participation from the perspective of psychological ownership: The moderating role of social distance. *Computers in Human Behavior*. 2020. Vol. 105. Article 106207. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.106207>
11. Kyrychenko Y., Brik T., van der Linden S., Roozenbeek J. Social identity correlates of social media engagement before and after the 2022 Russian invasion of Ukraine. *Nature Communications*. 2024. Vol. 15. № 1. Article 8127. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41467-024-52179-8>
12. Kyssa T. Psychological mechanisms underlying unrealistic expectations from aesthetic procedures in social media. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 2(54). С. 2192–2206. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2\(54\)-2192-2206](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2(54)-2192-2206)
13. Ronzhyn A., Cardenal A. S., Batlle A. Collective action on Facebook and Telegram during the Russia–Ukraine war. *European Conference on Social Media*. 2023. Vol. 10, № 1. P. 223–230. DOI: <https://doi.org/10.34190/ecsm.10.1.1057>
14. Soklakov M. Social media platforms as discursive environments in the context of Russo-Ukrainian war. *Ukrainian Cultural Studies*. 2025. Vol. 1, № 16. P. 0–36. DOI: [https://doi.org/10.17721/ucs.2025.1\(16\).04](https://doi.org/10.17721/ucs.2025.1(16).04)
15. Theisen W., Yankoski M., Hook K., Verdeja E., Scheirer W., Weninger T. Visual narratives and political instability: a case study of visual media prior to the Russia-Ukraine conflict. *Information, Communication Society*. 2025. Vol. 28, № 16. P. 2890–2912. DOI: <https://doi.org/10.1080/1369118x.2025.2492577>

Дата першого надходження статті до видання: 15.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026